

- 2023 r. -

HISTORIA klasa 2 LO

zakres podstawowy

Wymagania na poszczególne oceny „Poznać przeszłość”

Temat lekcji					
	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
	Rozdział I. Europa i Nowy Świat				
Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none">- lokalizuje w czasie i przestrzeni: wyprawy odkrywcze Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana- identyfikuje postaci: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana- wymienia przyczyny i uwarunkowania organizowania wielkich odkryć geograficznych- wymienia skutki wielkich odkryć geograficznych	<ul style="list-style-type: none">- stosuje pojęcie <i>karawela</i>- identyfikuje postać Bartolomeu Diasa- przedstawia osiągnięcia: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana- wymienia ludy prekolumbijskie- wskazuje na mapie zasięg kolonialnych posiadłości Portugalczyków i Hiszpanów- wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie wypraw Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana	<ul style="list-style-type: none">- stosuje pojęcia: <i>busola</i>, <i>cywilizacja prekolumbijska</i>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: postanowienia traktatu w Tordesillas, wyprawę odkrywczą Bartolomeu Diasa- wyjaśnia wpływ kryzysu gospodarczego w końcu XV w. na organizację wypraw odkrywczych- wyjaśnia, dlaczego przyrządy nawigacyjne i nowe rodzaje okrętów były szczególnie ważne podczas wypraw oceanicznych- wyjaśnia, na czym polegała wymiana pomiędzy Starym a Nowym Światem- wymienia osiągnięcia	<ul style="list-style-type: none">- stosuje pojęcia: <i>karaka</i>, <i>kwadrant</i>, <i>astrolabium</i>, <i>laska św. Jakuba</i>- lokalizuje w czasie i przestrzeni cywilizacje prekolumbijskie,- identyfikuje postaci: Juana Sebastiána Elcaño, Ameriga Vespucciego- przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata- porównuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków i Hiszpanów- wyjaśnia znaczenie wyprawy A. Vespucciego	<ul style="list-style-type: none">- ocenia skutki wielkich wypraw odkrywczych dla Europejczyków

		<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przebieg pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba – opisuje przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana 	<p>cywilizacji Majów, Azteków i Inków</p>	<p>dla wiedzy geograficznej Europejczyków</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych 	
<p>Podboje kolonialne i ich skutki</p>	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>konkwista, konkwistador, dualizm gospodarczy, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni podboje Hernána Cortésa, Francisca Pizarra – wskazuje na mapie podział Europy będący konsekwencją dualizmu w rozwoju gospodarczym kontynentu– wymienia skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków – wyjaśnia, dlaczego doszło do zjawiska dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>metropolia, faktoria, kompania handlowa, manufaktura, inflacja, płodozmian, folwark, wczesny kapitalizm</i> – wskazuje na mapie zasięg kolonialnych imperiów Hiszpanii i Portugalii w Ameryce – przedstawia przebieg podbojów H. Cortésa i F. Pizarra – wyjaśnia przyczyny sukcesów konkwistadorów w Nowym Świecie – wymienia czynniki decydujące o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej – omawia rozwój gospodarczy Europy Zachodniej w XVI w. – przedstawia funkcjonowanie gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej w XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>giełda towarowa, rolnictwo intensywne, rolnictwo ekstensywne</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Brazylii przez Portugalczyków (1500) – identyfikuje postacie: Montezumy, Atahualpy – omawia organizację i funkcjonowanie kolonialnego imperium portugalskiego – wyjaśnia, na czym polegał model handlu w ramach tzw. złotego trójkąta – omawia zmiany w handlu europejskim wywołane ekspansją kolonialną – wyjaśnia, dlaczego w Europie Środkowo-Wschodniej wykształcił się inny niż w Europie Zachodniej model funkcjonowania gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie zakaz czynienia niewolników z Indian (1543) – identyfikuje postać Tupaca Amaru – przedstawia osiągnięcia Pedra Cabrala – przedstawia etapy hiszpańskich i portugalskich podbojów kolonialnych – charakteryzuje skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków, uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy – charakteryzuje czynniki, które zadecydowały o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej – porównuje rozwój gospodarczy dwóch sfer ekonomicznych XVI-wiecznej Europy 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europejczyków i ludów kolonizowanych – ocenia postępowanie Europejczyków wobec rdzennych mieszkańców Ameryki – ocenia skutki gospodarcze i społeczne dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.

<p>Kultura i sztuka renesansu</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>odrodzenie (renesans), humanizm, teoria heliocentryczna</i> – lokalizuje w czasie renesans w Europie (od drugiej połowy XV do XVI w.) – identyfikuje postacie: Mikołaja Kopernika, Michała Anioła Buonarottiego, Leonarda da Vinci – przedstawia osiągnięcia Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci – wymienia cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby epoki renesansu</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>mecenat, rewolucja naukowa</i> – lokalizuje w czasie wynalezienie druku (ok. 1450) – identyfikuje postacie: Williama Szekspira, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga – przedstawia osiągnięcia Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, – wyjaśnia, jakie znaczenie miało upowszechnienie się druku dla rozwoju kultury i nauki – charakteryzuje główne cechy humanizmu renesansowego – identyfikuje zabytki architektury i sztuki renesansu – przedstawia cechy charakterystyczne literatury odrodzenia – wyjaśnia, na czym polegał przełom naukowy doby renesansu – wyjaśnia, czym charakteryzował się tzw. <i>człowiek renesansu</i></p>	<p>– stosuje pojęcie <i>makiawelizm</i> – lokalizuje w czasie pierwsze wydanie <i>O obrotach sfer niebieskich</i> Mikołaja Kopernika (1543) – identyfikuje postacie: Francesca Petrarki, Dantego Alighieri, Niccola Machiavellego, Giovanniego Boccaccia, Donata Bramante, Albrechta Dürera, Jeana Bodina, Thomasa More’a, Sandro Botticellego, Tycjana, Rafaela Santiago – przedstawia osiągnięcia Jeana Bodina, Thomasa More’a, Niccola Machiavellego– przedstawia wpływ idei humanizmu na rozwój kultury i sztuki odrodzenia – wyjaśnia, dlaczego Włochy stały się kolebką renesansu – wyjaśnia, w jaki sposób sztuka renesansu nawiązywała do osiągnięć antyku</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>manieryzm, inkunabuł</i> – identyfikuje postacie: François Rabelais’go, Miguela de Cervantesa, Miguela Serveta, Andreasa Vessaliusa, Donatella, Jana van Eycka, Rogera van der Weydena, Hieronimusa Boscha, Hansa Memlinga, Hansa Holbeina Młodszeo, PieteraBreugela Starszego, Sofonisby Anguissoli – opisuje najważniejsze dokonania i odkrycia naukowe okresu renesansu – porównuje architekturę i sztukę renesansu do osiągnięć epok poprzedzających odrodzenie</p>	<p>– porównuje rozwój sztuki i literatury renesansu w różnych krajach europejskich – ocenia dorobek sztuki i literatury doby renesansu</p>
<p>Reformacja w Europie</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>reformacja, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm</i> – lokalizuje w czasie: wystąpienie Marcina Lutra</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>celibat, odpust, zbór, protestanci, sekularyzacja, predestynacja, Akt supremacji, kościół</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>symonia, nepotyzm, anabaptyzm, Związek Szmalkaldzki, purytanizm, tumult</i> – lokalizuje w czasie</p>	<p>– identyfikuje postacie: Jana Wiklefa, Jana Husa, Filipa Melanchtona, Miguela Serveta – wyjaśnia, jakie skutki</p>	<p>– porównuje zasady nowych wyznań: luterńskiego, kalwińskiego</p>

	<p>(1517), zawarcie pokoju augsburskiego (1555)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII - wymienia przyczyny reformacji - omawia przyczyny i skutki wojen religijnych w Niemczech - wyjaśnia, jakie były skutki reformacji 	<p><i>narodowy</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie: wojnę chłopską w Niemczech, ogłoszenie Aktu supremacyjnego - identyfikuje postać Tomasza Müntzera - wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych w Europie w XVI w. - przedstawia osiągnięcia Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII - przedstawia okoliczności i konsekwencje wystąpienia Marcina Lutra - omawia zasady luteranizmu, kalwinizmu i anglikanizmu - wyjaśnia, w jaki sposób wynalazek druku wpłynął na rozprzestrzenianie się idei reformacyjnych - omawia przebieg reformacji w Europie 	<p>ogłoszenie tzw. Konfesji Augsburskiej (1530), sekularyzację Prus Książęcych (1525), przyjęcie nazwy <i>protestanci</i> (1529)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Karola V, Albrechta Hohenzollerna, Ulricha Zwingliego - wyjaśnia, co odróżniało religijność protestancką od katolickiej - przedstawia organizację Kościoła kalwińskiego - omawia okoliczności powstania Kościoła anglikańskiego - przedstawia przyczyny, postulaty i skutki wojny chłopskiej w Niemczech 	<p>przyniosła radykalizacja nurtów reformacji</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje przebieg rozprzestrzeniania się luteranizmu i kalwinizmu w Europie - przedstawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe następstwa reformacji 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji
<p>Reforma katolicka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>kontrreformacja, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i> - lokalizuje w czasie obrady soboru trydenckiego (1545–1563), noc św. Bartłomieja (1572) - wymienia działania 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>reforma katolicka, hugenoci, jezuitci</i> - lokalizuje w czasie: założenie zakonu jezuitów, odnowienie Świętej Inkwizycji, utworzenie indeksu ksiąg zakazanych, ogłoszenie Edyktu nantejskiego - identyfikuje postacie: I. 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie: wojnę w Niderlandach (1566–1648), wprowadzenie kalendarza gregoriańskiego (1582) - identyfikuje postacie: Katarzyny Medycejskiej, Filipa II, Wilhelma Orańskiego - przedstawia przyczyny, 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>gezowie, panteizm</i> - lokalizuje w czasie powstanie Republiki Zjednoczonych Niderlandów (1588) - identyfikuje postacie: Giordana Bruna, Andrzeja Boboli - omawia zmiany w 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia rolę soboru trydenckiego w realizacji reformy katolickiej - ocenia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji

	podjęte przez Kościół katolicki wobec reformacji – przedstawia instytucje powołane przez Kościół katolicki do walki z reformacją oraz metody ich działań	Loyoli, Małgorzaty Walezjuszki, H. Burbona – przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli – przedstawia decyzje soboru trydenckiego – wyjaśnia, jaką rolę odegrał zakon jezuitów w walce z reformacją	przebieg i skutki wojny religijnej w Niderlandach – charakteryzuje działalność zakonu jezuitów – omawia przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji katolików z hugenotami we Francji	religijności katolickiej po soborze trydenckim – rozstrzyga, które spośród działań podjętych w celu zahamowania reformacji były najbardziej skuteczne	
Rozdział II. „Złoty wiek” Rzeczypospolitej					
Panowanie ostatnich Jagiellonów	– stosuje pojęcia: <i>hołd pruski, teoria heliocentryczna, arras</i> – lokalizuje w czasie hołd pruski (1525) – identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Zygmunta Augusta, Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego – wskazuje główne kierunki polityki zagranicznej Zygmunta Starego – przedstawia polityczne konsekwencje hołdu pruskiego – wymienia osiągnięcia kultury renesansu w Polsce	– stosuje pojęcie <i>Dominium Maris Baltici</i> – lokalizuje w czasie: zjazd wiedeński (1515), wojnę pruską (1519–1521), I wojnę północną (1563–1570) – identyfikuje postacie: Jana Olbrachta, Aleksandra I Jagiellończyka, Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego – przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta – omawia politykę bałtycką prowadzoną przez Zygmunta Augusta – przedstawia przyczyny i skutki wojny o Inflanty – opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego w XVI	– stosuje pojęcia: <i>Komisja Morska, arkada, attyka, literatura sowizdrzalska</i> – lokalizuje w czasie: hołd G. Kettlera, pokój w Szczecinie – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na Mołdawię (1497) – identyfikuje postacie: Maksymiliana I Habsburga, G. Kettlera, F. Kallimacha, Franciszka Florentczyka, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera – omawia przyczyny i skutki wypraw Jana Olbrachta na Mołdawię – charakteryzuje stosunki polsko-habsburskie za panowania Zygmunta Starego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Jagiellonowie utracili wpływy w Czechach i na	– lokalizuje w czasie pokój wieczysty z Turcją (1533) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Koźminem, bitwę pod Orszą, bitwę pod Obertynem – identyfikuje postacie: Wojciecha Oczki, Bernarda Moranda, Bernarda Wapowskiego, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Biernata z Lublina – lokalizuje w przestrzeni tereny, które Polska i Litwa utraciły w pierwszej połowie XVI w. – przedstawia politykę zagraniczną A. Jagiellończyka – przedstawia konsekwencje konfliktów zbrojnych toczonych przez Zygmunta Starego z	– ocenia stosunki Polski z sąsiadami na przełomie XV i XVI w. – ocenia, czy władcy Polski dostrzegali zagrożenie ze strony Prus – ocenia działalność polityczną Zygmunta Augusta – ocenia osiągnięcia renesansu polskiego – ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu

		<p>w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje system szkolnictwa na ziemiach polskich - omawia rozwój literatury renesansowej w Polsce - wyjaśnia, jakim celom służyła literatura społeczno-polityczna czasów renesansu 	<p>Węgrzech</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności sekularyzacji Inflant - wyjaśnia, skąd czerpali wzorce polscy zwolennicy idei renesansowych - przedstawia okoliczności, jakie sprzyjały rozprzestrzenianiu się idei renesansowych w Polsce 	<p>Moskwą, Krzyżakami, Mołdawią i Turcją</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia charakterystyczne cechy architektury renesansowej - przedstawia osiągnięcia polskiej nauki w okresie renesansu - wyjaśnia, dlaczego Zamość jest przykładem tzw. miasta idealnego 	
Demokracja szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>sejm walny, izba poselska, senat, sejmik, konstytucja, elekcyjność tronu, demokracja szlachecka</i> - lokalizuje w czasie: przywileje cerekwicko-nieszawskie (1454), konstytucja <i>Nihil novi</i> (1505) - identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta - wymienia instytucje polskiego parlamentaryzmu - wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej w Polsce odegrała konstytucja <i>Nihil novi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>sejm zwyczajny, sejm nadzwyczajny, magnateria, szlachta średnia, przywilej sądowy, rokosz, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane</i> - lokalizuje w czasie: przywilej koszycki, przywileje jedlneńsko-krakowskie, pierwszy sejm walny, sejm egzekucyjny - wyjaśnia, z czego wynikała i na czym polegała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej - opisuje kompetencje sejmu walnego - omawia skład i kompetencje stanów sejmujących wchodzących w skład sejmu walnego - wyjaśnia, jaką rolę w 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>prawo ziemskie, egzekucja dóbr, nobilitacja, szlachta zagrodowa, szlachta gołota, królewszczczyzny</i> - lokalizuje w czasie: przywilej czerwiński (1422), warecki (1423), piotrkowski (1496) - identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego - przedstawia przyczyny wzrostu znaczenia szlachty w XVI w. - omawia najważniejsze przywileje nadane polskiej szlachcie przez królów - przedstawia rodzaje sejmików szlacheckich - omawia rodzaje sejmów - charakteryzuje rozwarstwienie stanu szlacheckiego - wyjaśnia, jakie były 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> - lokalizuje w czasie przywilej w Mielniku (1501), rokosz lwowski (1537) - wyjaśnia, jakie znaczenie dla szlachty miało sprawowanie urzędów - charakteryzuje rolę szlachty w społeczeństwie Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegała specyfika rozwiązań ustrojowych przyjętych w Rzeczypospolitej - ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej

		<p>polskim systemie politycznym odgrywały sejmiki</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia osiągnięcia ruchu egzekucyjnego 	<p>okoliczności narodzin ruchu egzekucyjnego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje cele ruchu egzekucyjnego 		
<p>Reformacja i kontrreformacja w Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>konfederacja warszawska</i> - lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573) - wymienia wyznania reformowane i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w. - wymienia działania Kościoła katolickiego podejmowane w Rzeczypospolitej w ramach kontrreformacji 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>bracia polscy (arianie), unia brzeska, wolność religijna, ekumenizm</i> - lokalizuje w czasie ugodę sandomierską, unię brzeską - identyfikuje postacie: Fausta Socyna, Piotra Skargi - wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w. - omawia przebieg kształtowania się tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej - wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano państwem bez stosów - charakteryzuje reakcję Kościoła katolickiego na postępy reformacji w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>dysydenci, unicy, dyzunicy</i> - lokalizuje w czasie: sprowadzenie jezuitów do Polski, otwarcie Akademii Wileńskiej - identyfikuje postacie: Jana Łaskiego Młodszego, Stanisława Hozjusza - wyjaśnia, z jakich powodów ludność różnych narodowości oraz wyznań i religii osiedlała się w Rzeczypospolitej - przedstawia rozwój luteranizmu i kalwinizmu w Polsce- przedstawia zasady wiary, przekonania i działalność braci polskich - omawia konsekwencje unii brzeskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie rozłam kalwinów i arian (1562-1565) - identyfikuje postacie: Piotra z Goniądza, Jakuba Wujka - wyjaśnia, jaki stosunek mieli polscy władcy do rozprzestrzeniania się wyznań reformowanych - przedstawia, w jakich okolicznościach zawarto unię brzeską - wyjaśnia, w jaki sposób ustrój Polski wpływał na rozwój reformacji 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia tolerancję wyznaniową w Polsce w odniesieniu do sytuacji w Europie
<p>Społeczeństwo i gospodarka Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>burmistrz, poddaństwo, folwark, pańszczyzna, gospodarka folwarczo-</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>cech, ława, partacz</i> - przedstawia sposób funkcjonowania miast w 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>ludzie luźni, trzeci ordynek</i> - lokalizuje w czasie: statut warcki , przywilej 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>monopol propinacyjny</i> - wyjaśnia, kto i dlaczego pozostawał poza 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia gospodarczą rolę Gdańska w XVI w. - ocenia polską

też w XVI w.	<p><i>pańszczyźniana</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje strukturę społeczną Rzeczypospolitej – przedstawia cechy charakterystyczne gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej 	<p>Rzeczypospolitej</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rozwój rzemiosła i handlu w Rzeczypospolitej w XVI w. – wyjaśnia, jak ukształtowała się wyjątkowa pozycja gospodarcza Gdańska w Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) 	<p>piotrkowski, wprowadzenie minimalnego wymiaru pańszczyzny (1520)</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rozwój miast w Rzeczypospolitej szlacheckiej – przedstawia przyczyny rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta tworzyła folwarki – przedstawia sposób funkcjonowania folwarku szlacheckiego 	<p>systemem stanowym w Rzeczypospolitej</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego miasta w Rzeczypospolitej miały słabszą pozycję niż ośrodki miejskie na zachodzie Europy – omawia rolę Gdańska w gospodarce Rzeczypospolitej w XVI w. 	<p>specyfikę w zakresie struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia położenie chłopów w gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej
Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>unia realna, wolna elekcja, Artykuły henrykowskie, pacta conventa</i> – lokalizuje w czasie unię lubelską (1569), pierwszą wolną elekcję (1573) – identyfikuje postacie: Zygmunta Augusta, Henryka Walezjusza – wymienia postanowienia unii lubelskiej – przedstawia przebieg, okoliczności i skutki jednoczenia Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego – wymienia postanowienia Artykułów henrykowskich 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>bojarzy, polonizacja, sejm konwokacyjny, elekcja viritim, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, detronizacja</i> – lokalizuje w czasie koronację i ucieczkę Henryka Walezego (1574) – identyfikuje postać Anny Jagiellonki – wskazuje na mapie terytoria wcielone do Korony w 1569 r., Rzeczpospolitą Obojga Narodów, terytoria wspólne dla Korony i Litwy – przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta – omawia przebieg sejmu 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>interrex</i> – lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572) – identyfikuje postacie: Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła, Jakuba Uchańskiego – przedstawia relacje polsko-litewskie w czasach unii personalnej – wyjaśnia, dlaczego Zygmunt August dążył do unii realnej z Litwą – przedstawia stosunek litewskiej szlachty i magnaterii do unii realnej – omawia strukturę administracyjną Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wymienia kandydatów do 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>konfederacja kapturowa, sejmik kapturowy, sąd kapturowy</i> – omawia sytuację etniczną i wyznaniową w Rzeczypospolitej Obojga Narodów – omawia sytuację w Rzeczypospolitej w okresie pierwszego bezkrólewia 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki unii lubelskiej – ocenia geopolityczną sytuację Rzeczypospolitej Obojga Narodów po śmierci Zygmunta Augusta – ocenia panowanie Henryka Walezego w państwie polsko-litewskim

		<p>lubelskiego w 1569 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów - wyjaśnia, na czym polegała polonizacja szlachty litewskiej i jakie były tego skutki - opisuje przebieg pierwszej wolnej elekcji - wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały Artykuły henrykowskie 	<p>korony polskiej w 1573 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje panowanie Henryka Walezego 		
Rozdział III. Europa w XVII w.					
<p>Nowe potęgi europejskie w XVII wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683) - identyfikuje postacie: Iwana IV Groźnego, Jana Sobieskiego - wymienia kraje, których pozycja w XVII w. wzrosła, i te, które utraciły w tym czasie status mocarstw w Europie - wymienia nowe imperia kolonialne i wskazuje zasięg ich wpływów 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>kompania handlowa</i>, <i>faktoria</i>, <i>Liga Święta</i>, <i>Wielka Smuta</i> - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Lepanto, pokój w Karłowicach i jego postanowienia - identyfikuje postacie: Michała Romanowa, Gustawa II Adolfa, Sulejmana Wspaniałego - przedstawia główne kierunki ekspansji i zdobycze nowych potęg kolonialnych - wyjaśnia, jaką rolę w budowaniu imperiów kolonialnych w XVII w. pełniły kompanie 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie: bitwę pod Mohaczem (1526), zniesienie zależności lennej Prus Książęcych (1657), zawarcie Ligi Świętej (1684)- identyfikuje postacie Ludwika II Jagiellończyka, Karola X Gustawa, Fryderyka Wilhelma, Kary Mustafy - wyjaśnia, dlaczego w XVII w. Hiszpania i Portugalia utraciły polityczne znaczenie - wyjaśnia, co spowodowało, że Szwecja i Prusy stały się liczącą potęgą w rejonie Bałtyku - przedstawia przyczyny zakończenia tureckiej ekspansji w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie przybycie purytanów do Ameryki (1620) - omawia proces budowania w rejonie Bałtyku potęgi Szwecji i Prus w XVII w. (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów) - rozstrzyga, czy szwedzkie dążenia do uczynienia Bałtyku wewnętrznym morzem były bliskie realizacji w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia konsekwencje zmiany układu sił na świecie w XVII w.

		handlowe – omawia okoliczności zahamowania ekspansji tureckiej w Europie w XVII w.			
Absolutyzm we Francji	– stosuje pojęcia: <i>Stany Generalne, absolutyzm</i> – lokalizuje w czasie rządu osobiste Ludwika XIV (1661–1715) – identyfikuje postacie: Armanda de Richelieu, Ludwika XIV – wymienia uprawnienia Ludwika XIV jako władcy absolutnego	– stosuje pojęcia: <i>intendent, merkantylizm</i> – lokalizuje w czasie reformy kardynała Armanda de Richelieu (1624–1642) – identyfikuje postacie: Julesa Mazarina, J. Colberta – przedstawia osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu, Ludwika XIV – charakteryzuje działalność kardynała Armanda de Richelieu – charakteryzuje rządy osobiste Ludwika XIV – wyjaśnia, na czym polegała polityka merkantylizmu – wymienia działania, jakie podjął Jean-Baptiste Colbert w celu realizacji polityki merkantylizmu	– stosuje pojęcia: <i>fronda, szlachta urzędnicza, polityka reunionów</i> – lokalizuje w czasie fronde, zniesienie Edyktu nantejskiego (1685) – lokalizuje w przestrzeni reunyony – identyfikuje postacie Ludwika XIII, Anny Austriaczki – przedstawia, w jaki sposób doszło do powstania we Francji monarchii absolutystycznej – charakteryzuje ustrój Francji za czasów Ludwika XIV – charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV	– lokalizuje w czasie wojnę o sukcesję hiszpańską (1701–1714) – wyjaśnia, w jaki sposób panowanie Henryka IV Burbona wpłynęło na pozycję Francji w Europie – wyjaśnia, w jaki sposób społeczeństwo francuskie zareagowało na rządy absolutne – przedstawia cechy charakterystyczne sztuki za panowania Ludwika XIV – wyjaśnia, czym była tzw. polityka reunionów i jak się zakończyła dla Francji	– ocenia korzyści i zagrożenia, jakie dla państwa niosło skupienie władzy w rękach jednej osoby
Wojna trzydziestoletnia	– lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618–1648) – wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej – przedstawia przyczyny i skutki wojny	– stosuje pojęcia: <i>Unia Protestancka, Liga Katolicka, defenestracja praska</i> – lokalizuje w czasie: powstanie Unii Protestanckiej (1608), powstanie Ligi Katolickiej	– lokalizuje w czasie etapy wojny trzydziestoletniej: czeski (1618–1624), duński (1624–1629), szwedzki (1630–1635), francuski (1635–1648) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Białą	– stosuje pojęcie <i>edykt restytucyjny</i> – identyfikuje postacie: Rudolfa II Habsburga, Ferdynanda II Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha – przedstawia cele, jakie chciały osiągnąć państwa	– ocenia skutki wojny trzydziestoletniej – ocenia znaczenie wojny trzydziestoletniej dla dziejów krajów takich jak Niemcy i

	trzydziestoletniej	(1609), defenestrację praską (1618) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia – identyfikuje postać Gustawa II Adolfa – wymienia etapy wojny trzydziestoletniej – wyjaśnia, jaką rolę w wojnie trzydziestoletniej odegrał Gustaw II Adolf – wymienia postanowienia pokoju westfalskiego	Górz (1620), bitwę pod Lützen (1632), bitwę pod Rocroi (1643) – identyfikuje postacie: Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina – omawia sytuację w Rzeszy Niemieckiej przed wybuchem wojny trzydziestoletniej – opisuje etapy wojny trzydziestoletniej	angażujące się w wojnę trzydziestoletnią w kolejnych etapach jej trwania	Czechy
Rewolucja angielska i monarchia parlamentarna	– stosuje pojęcie <i>monarchia parlamentarna</i> – lokalizuje w czasie: wojnę domową w Anglii (1642–1648), ogłoszenie Deklaracji praw (1689) identyfikuje postać Olivera Cromwella – wyjaśnia, jaką rolę w przebiegu rewolucji odegrał Oliver Cromwell – przedstawia skutki rewolucji angielskiej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)	– stosuje pojęcia: <i>Armia Nowego Wzoru, Akt nawigacyjny, chwalebna rewolucja</i> – lokalizuje w czasie: ścięcie Karola I (1649), ogłoszenie się Olivera Cromwella lordem protektorem (1653), wydanie Aktu nawigacyjnego (1651), chwalebny rewolucję – identyfikuje postacie: Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego – wymienia przyczyny rewolucji angielskiej – przedstawia najważniejsze etapy rewolucji w Anglii – wyjaśnia, na czym	– stosuje pojęcia: <i>ogradzanie, gentry, torysi, wigowie</i> – lokalizuje w czasie: obrady Krótkiego Parlamentu (1640), restaurację Stuartów (1660), powstanie Wielkiej Brytanii (1707) – identyfikuje postacie: Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta – przedstawia przemiany gospodarcze i społeczne w Anglii na początku XVI w. – przedstawia przebieg rewolucji angielskiej – charakteryzuje dyktaturę Olivera Cromwella – omawia okoliczności, w jakich doszło do restauracji Stuartów	– stosuje pojęcia: <i>diggerzy, lewellerzy</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Naseby (1645), atak wojsk Cromwella na Irlandię (1649) i Szkocję (1650) – identyfikuje postać Anny Stuart – omawia napięcia religijne i polityczne w Anglii w przededniu rewolucji – charakteryzuje rolę parlamentu w rewolucji angielskiej – wyjaśnia, jakie były cele diggerów, a jakie lewellerów	– ocenia znaczenie rewolucji angielskiej

		<p>poległa chwalebna rewolucja</p> <p>- wymienia postanowienia Deklaracji praw</p>			
<p>Kultura Europy w XVII wieku</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>barok</i></p> <p>- lokalizuje w czasie barok w Europie (od końca XVI do początku XVIII w.)</p> <p>- identyfikuje postacie: Galileusza, Izaaka Newtona</p> <p>- wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>empiryzm, racjonalizm</i></p> <p>- identyfikuje postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijn, Moliera, Jana Sebastiana Bacha, Francisca Bacona, Kartezjusza</p> <p>- wyjaśnia, w jaki sposób sztuka baroku miała wpływać na umacnianie uczuć religijnych katolików</p> <p>- przedstawia cechy charakterystyczne malarstwa i rzeźby z okresu baroku</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>malarstwo iluzjonistyczne, rokoko</i></p> <p>- identyfikuje postacie: Caravaggia, Diega Velázquez, Jana Vermeera, Johannes Keplera, Jeana de la Fontaine'a, Antonia Vivaldiego</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego barok nazywano epoką przeciwieństw</p> <p>- charakteryzuje osiągnięcia nauki w okresie baroku</p> <p>- omawia myśl filozoficzną epoki baroku</p>	<p>- identyfikuje postacie: Artemisa Gentileschi, Fransa Hals, Judith Leyster, Pedra Calderona de la Barca, Lopego de Vega, Jerzego Fryderyka Haendla, Claudia Monteverdiego</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego sztuka w XVII w. rozwijała się odmiennie w krajach katolickich i protestanckich</p> <p>- przedstawia osiągnięcia literatury muzyki i teatru w okresie baroku</p>	<p>- ocenia wpływ kultury baroku na mentalność XVII-wiecznych Europejczyków</p>
Rozdział IV. Od potęgi do klęsk Rzeczypospolitej					
<p>Rzeczpospolita na przełomie XVI i XVII wieku</p>	<p>- lokalizuje w czasie wojnę Stefana Batorego z Rosją (1579-1582)</p> <p>- identyfikuje postacie: Stefana Batorego, Zygmunta III Wazy</p> <p>- omawia przyczyny i skutki wojny Stefana Batorego z Rosją</p> <p>- wymienia cele polityki zagranicznej Zygmunta III Wazy</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>piechota wybraniecka</i></p> <p>- lokalizuje w czasie elekcję Anny Jagiellonki i Stefana Batorego (1575), rozejm w Jamie Zapolskim (1582), elekcję Zygmunta III Wazy (1587), rokosz Zebrzydowskiego</p> <p>- identyfikuje postacie Anny Jagiellonki, Jana Zamojskiego, Mikołaja</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>banicja, regaliści, popularyści</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem (1576-1577), bitwę pod Guzowem (1607)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: zdobycie Połocka (1579), zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581)</p> <p>- identyfikuje postać</p>	<p>- lokalizuje w czasie: powstanie Trybunału Koronnego (1578), bitwę pod Byczyną (1588)</p> <p>- identyfikuje postacie: Maksymiliana II, Maksymiliana III, Karola IX Sudermańskiego</p> <p>- podaje przyczyny powstania opozycji wewnętrznej przeciwko Batoremu</p>	<p>- ocenia panowanie Stefana Batorego</p>

		<p>Zebrzydowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego - charakteryzuje reformy wewnętrzne przeprowadzone przez Stefana Batorego - wyjaśnia, jaką rolę za panowania Stefana Batorego i Zygmunta III Wazy odgrywał w państwie Jan Zamojski - przedstawia osiągnięcia Zygmunta III Wazy - przedstawia konflikt Zygmunta III Wazy ze szlachtą 	<p>Samuela Zborowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przebieg drugiej wolnej elekcji - omawia przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem - omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej z Moskwą za rządów Stefana Batorego- wymienia atuty kandydatury Zygmunta Wazy do tronu polskiego - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego polityka Zygmunta III Wazy budziła niezadowolenie szlachty 	
<p>Wojny na wschodzie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>dymitriady</i> - lokalizuje w czasie: I dymitriadę (1604-1606), powstanie Chmielnickiego (1648-1658) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610) - identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Władysława Wazy, Jana Kazimierza Wazy, Bohdana Chmielnickiego - wymienia przyczyny dymitriad - przedstawia skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją w pierwszej połowie 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>Kozacy, rejestr kozacki</i> - lokalizuje w czasie wojnę z Moskwą (1609-1619) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: rozejm w Dywilinie (1619) i jego postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633-1634), pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia, bitwy pod Żółtymi Wodami (1648), bitwę pod Korsuniem (1648), bitwę pod Piławcami (1648), ugodę w Perejasławiu (1654), unię w Hadziaczu, pokój Grzymułtowskiego (1686) i jego 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>patriarchat, Wielka Smuta</i> - lokalizuje w czasie Wielką Smutę, rządy Polaków w Moskwie, ugodę zborowską, - lokalizuje w czasie i przestrzeni: oblężenie Zbaraża, bitwę pod Beresteczkiem, bitwę pod Białą Cerkwią, bitwę pod Batohem, bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660), rozejm w Andruszowie (1667) - identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Jerzego Mniszcha, Maryny Mniszchówny, Wasyla Szujskiego, Iwana 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>lisowczycy</i> - lokalizuje w czasie ugodę w Żwańcu (1653) - identyfikuje postacie: Fiodora I, Dymitra - wyjaśnia, jak doszło do Wielkiej Smuty w Rosji - omawia zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku jej wojen z Rosją w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą na początku XVII w. - ocenia politykę zagraniczną Zygmunta III Wazy - ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą w XVII w. - ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków - ocenia wpływ powstania Chmielnickiego na sytuację państwa

	XVII w. – wymienia przyczyny powstań kozackich na Ukrainie w tym powstania Chmielnickiego	postanowienia – identyfikuje postacie: Dymitra Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa, Jeremiego Wiśniowieckiego – opisuje przebieg i skutki wojny Rzeczypospolitej z Rosją w latach 1609–1619 – omawia przebieg i skutki wojny o Smoleńsk – przedstawia przyczyny powstania Chmielnickiego – wyjaśnia, jakie były postanowienia i skutki ugody w Perejaślawiu – wymienia postanowienia unii w Hadziaczu	Wyhowskiego– przedstawia przebieg i skutki dymitriad – wymienia cele polityki wschodniej państwa polsko-litewskiego za rządów Zygmunta III Wazy i Władysława IV – omawia przebieg powstania Chmielnickiego – wymienia postanowienia ugody zborowskiej – omawia przebieg i skutki wojny z Rosją o Ukrainę		polско-litewskiego
Wojny ze Szwecją i kryzys Rzeczypospolitej	– stosuje pojęcia: <i>husaria</i> , <i>oligarchia magnacka</i> , liberum veto – lokalizuje w czasie pierwsze zastosowanie <i>liberum veto</i> (1652), potop szwedzki (1655–1660) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627) – identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza Wazy – wyjaśnia, jaką rolę w prowadzeniu kampanii wojennych odgrywała	– stosuje pojęcia: <i>wojna podjazdowa</i> , <i>ksenofobia</i> – lokalizuje w czasie wojnę o ujście Wisły (1626–1629), bitwę pod Trzcianą (1629), pokój w Oliwie (1660), abdykację Jana Kazimierza (1668) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: rozejm w Starym Targu (1629) rozejm w Sztumskiej Wsi (1635), obronę Jasnej Góry (1655), bitwę pod Warką (1656) – identyfikuje postacie: Jana Karola Chodkiewicza,	– stosuje pojęcia: <i>regaliści</i> , <i>popularyści</i> , <i>śluby lwowskie</i> – lokalizuje w czasie: unię polsko-szwedzką, bitwę pod Guzowem (1607), kapitulację pod Ujściem, ugodę w Kiejdanach (1655), traktat w Radnot (1656), śluby lwowskie (1656), traktaty welawsko-bydgoskie (1657), rokosz Lubomirskiego (1665) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Kokenhausen (1601), bitwę pod Białym Kamieniem (1604),	– stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> – lokalizuje w czasie: wypędzenie arian (1658), bitwę pod Mątwami (1666) – identyfikuje postacie: Bogusława Radziwiłła, Jerzego II Rakoczego – przedstawia sytuację wyznaniową w Rzeczypospolitej w połowie XVII w. – charakteryzuje przyczyny kryzysu wewnętrznego oraz załamania gospodarczego	– ocenia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wojny ze Szwecją za panowania Zygmunta III Wazy i Jana Kazimierza – ocenia postawę magnatów polskich wobec wojny ze Szwecją – ocenia konsekwencje polityczne, społeczne i gospodarcze

	<p>husaria</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny i skutki konfliktów polsko-szwedzkich w pierwszej połowie XVII w. - wymienia przyczyny potopu szwedzkiego - opisuje zniszczenia Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim 	<p>Gustawa II Adolfa, Karola X Gustawa, Stefana Czarnieckiego, Władysława Sicińskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny wybuchu wojny polsko-szwedzkiej o Inflanty - przedstawia osiągnięcia Jana Kazimierza - wyjaśnia, dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się momentem przełomowym w przebiegu wojny ze Szwedami - omawia taktykę, jaką zastosowali Polacy w walce ze Szwedami - przedstawia postanowienia pokoju w Oliwie - wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania parlamentaryzmu polskiego miało <i>liberum veto</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Stanisława Koniecpolskiego, Arenda Dickmanna, Janusza Radziwiłła, Hieronima Radziejowskiego, Augustyna Kordeckiego, Marii Ludwiki Gonazgi, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego - omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty i o ujście Wisły - przedstawia przebieg potopu szwedzkiego - przedstawia okoliczności traktatu w Radnot i jego postanowienia - wymienia postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich i wyjaśnia ich konsekwencje dla Rzeczypospolitej - przedstawia plan reform wewnętrznych proponowany przez Jana Kazimierza - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Lubomirskiego 	<p>Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.</p>	<p>wojen Rzeczypospolitej w XVII w.</p>
<p>Wojny z imperium osmańskim</p>	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>przedmurze chrześcijaństwa</i> - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem (1621), bitwę pod Wiedniem (1683) 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>jasyr</i>- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1772) i jego postanowienia, bitwę pod Chocimiem (1673), powstanie Ligi Świętej (1684), pokój w 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>malkontenci</i> - lokalizuje w czasie: pokój hetmański (1621), pokój wieczysty (1624) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Ochmatowem (1644), bitwę 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie wyprawę lisowczyków pod Wiedeń (1619), traktat w Jaworowie (1675), rozejm w Żurawnie (1676) - identyfikuje postać Piotra Doroszenki - wymienia postanowienia 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki konfliktów Rzeczypospolitej z Turcją w I połowie XVII w. - ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla

	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Jana III Sobieskiego - wymienia przyczyny wojen polsko-tureckich - wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano przedmurzem chrześcijaństwa - omawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy wiedeńskiej Jana III Sobieskiego 	<p>Karłowicach (1699) i jego postanowienia</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Michała Korybuta Wiśniowieckiego- przedstawia przebieg i skutki wojny polsko-tureckiej w latach 1620-1624 - przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego - przedstawia rolę Jana Sobieskiego w wojnach polsko-tureckich - wymienia postanowienia pokoju w Buczaczu - przedstawia międzynarodowe znaczenie Rzeczypospolitej jako przedmurza chrześcijaństwa - przedstawia postanowienia pokoju w Karłowicach 	<p>pod Podhajcami, kapitulację Kamieńca Podolskiego (1672), bitwę pod Parkanami (1683)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Marii Kazimiery d'Arquien - wskazuje na mapie Chanat Krymski - wyjaśnia, jaki wpływ na stosunki polsko-tureckie miała militarna aktywność Tatarów i Kozaków - wyjaśnia, jak doszło do wojny z Turcją w latach 60. XVII w. i omawia jej przebieg - omawia okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego - charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku wojen z Turcją w XVII w. - przedstawia znaczenie pokoju w Karłowicach dla Rzeczypospolitej i Europy 	<p>rozejmu w Żurawnie</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaką rolę w polityce Jana III Sobieskiego miała współpraca z Francją - przedstawia, jak zmieniały się założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego 	<p>losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy</p>
<p>Barok i sarmatyzm w Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>złota wolność, sarmatyzm</i> - lokalizuje w czasie barok w Polsce (od końca XVI do połowy XVIII w.) i sarmatyzm (XVII w.) - wymienia cechy charakterystyczne kultury sarmatyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje postacie: Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska - przedstawia cechy charakterystyczne dla architektury, sztuki i literatury baroku w Polsce - określa wpływ Kościoła katolickiego na 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>kalwaria, orientalizacja, makaronizm</i>- lokalizuje w czasie przyjęcie uchwał soboru trydenckiego przez polski Kościół (1577) - identyfikuje postacie: Tylmana z Gameren, Jana Heweliusza - omawia okoliczności 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie przybycie jezuitów do Polski (1564) - identyfikuje postacie: Macieja Kazimierza Sarbiewskiego, Anny Stanisławskiej, Elżbiety Drużbackiej, Zbigniewa Morsztyna, Wacława 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ sarmatyzmu na mentalność i życie codzienne szlachty polskiej

	- wyjaśnia, dlaczego sarmatyzm stał się ideologią szlachty polskiej	szkolnictwo w Rzeczypospolitej w dobie baroku	upowszechnienia się kultury baroku w Rzeczypospolitej - wyjaśnia, w jaki sposób przywiązanie do katolicyzmu wpływało na rozwój sztuki baroku w Polsce	Potockiego, Kaspra Niesieckiego, Jana Brożka, Elżbiety Koopman, Stanisława Lubienieckiego - omawia rozwój nauki i oświaty w Rzeczypospolitej w XVII w.	
Rozdział V: Epoka oświecenia i rewolucji					
Przemiany gospodarcze i społeczne w XVIII wieku	- stosuje pojęcia: <i>eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa, fabryka, urbanizacja</i> - przedstawia przyczyny eksplozji demograficznej w XVIII w. - przedstawia skutki rewolucji przemysłowej	- stosuje pojęcia: <i>ogradzanie, płodozmian, rewolucja agrarna, liberalizm gospodarczy</i> - lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej przez Jamesa Watta (1769) - identyfikuje postacie: Jamesa Watta, Adama Smitha - wyjaśnia, dlaczego doszło do rewolucji przemysłowej - wyjaśnia, jakie korzyści i zagrożenia wiązały się z mechanizacją produkcji - omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój przemysłu w Wielkiej Brytanii	- stosuje pojęcia: <i>arystokracja pieniądza, kameralizm, fizjokratyzm, leseferyzm</i> - lokalizuje w czasie skonstruowanie mechanicznej przędzarki - identyfikuje postać François Quesnaya - przedstawia skutki społeczne przemian gospodarczych w Wielkiej Brytanii w XVIII w. - omawia zmiany w sposobach produkcji włókienniczej - wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa rozpoczęła się w Wielkiej Brytanii - omawia nowe idee ekonomiczne, które pojawiły się w XVIII w.	- lokalizuje w czasie opatentowanie tzw. latającego czółenka (1733) - identyfikuje postacie: Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa - omawia przemiany gospodarcze w Wielkiej Brytanii w XVIII w.	- ocenia skutki społeczne rewolucji przemysłowej w XVIII w.
Oświecenie	- stosuje pojęcia: <i>oświecenie, absolutyzm oświecony, trójpodział władzy</i>	- stosuje pojęcia: <i>racjonalizm, empiryzm, umowa społeczna, klasycyzm</i>	- stosuje pojęcia: <i>deizm, ateizm, prawa naturalne</i> - identyfikuje postacie: Alessandra Volty, Jamesa	- stosuje pojęcia: <i>masoneria, różokrzyżowcy, iluminaci, sentymentalizm</i> - identyfikuje postacie:	- ocenia skutki zmian wprowadzonych w okresie oświecenia

	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Karola Monteskiusza - lokalizuje w czasie oświecenie w Europie - wyjaśnia, jaką rolę odgrywała edukacja w okresie oświecenia - wymienia cechy charakterystyczne sztuki czasów oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Benjamina Franklina, Johna Locke'a, Woltera, Wolfganga Amadeusza Mozarta - charakteryzuje główne idee oświeceniowe - wymienia formy upowszechniania kultury oświeceniowej - charakteryzuje poglądy polityczne filozofów i myślicieli oświecenia- wyjaśnia, jaką rolę w państwie miał odgrywać władca oświecony 	<ul style="list-style-type: none"> Cooka, Denisa Diderota, Andersa Celsjusza - wyjaśnia, jakie cele miała realizować literatura oświecenia - wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój prasy w epoce oświecenia - przedstawia założenia, jakie względem <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> mieli jej twórcy - przedstawia, jakiego społeczeństwa oczekiwali oświeceniowi myśliciele 	<ul style="list-style-type: none"> Karola Linneusza, Daniela Defoe, Jacques'a i Josepha Montgolfier, Gabriela Fahrenheita, Jacques'a-Louisa Davida, Marie Geoffrin, Jonathana Swifta - przedstawia osiągnięcia naukowe epoki oświecenia - wyjaśnia, jakie cele przyświecały tworzeniu tajnych stowarzyszeń - przedstawia działalność tajnych stowarzyszeń epoki oświecenia 	dla dalszego rozwoju nauki i kultury
Powstanie Stanów Zjednoczonych	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>państwo federacyjne, Kongres, Izba reprezentantów, Senat</i> - lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji niepodległości (4 VII 1776), przyjęcie konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787) - identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona - wymienia przyczyny konfliktu mieszkańców kolonii z władzami brytyjskimi- przedstawia założenia Deklaracji niepodległości - wymienia instytucje charakterystyczne dla ustroju Stanów 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>Karta Praw, republikanie, demokraci, cenzus majątkowy</i> - lokalizuje w czasie „bostońskie picie herbaty” (1773), wojnę o niepodległość USA (1775-1783) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Yorktown (1781) - identyfikuje postacie: Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki kolonistów przeciwko władzom metropolii - przedstawia rozwiązania ustrojowe przyjęte w konstytucji Stanów 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>ustawa stemplowa</i> - lokalizuje w czasie wprowadzenie ustawy stemplowej (1765) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Saratogą (1777), pokój w Wersalu (1783) - identyfikuje postać Thomasa Jeffersona - wyjaśnia, dlaczego wydarzenia w Bostonie stały się impulsem do otwartego buntu - omawia przebieg wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych - omawia założenia Karty Praw- wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie I Kongres Kontynentalny (1774), wybór I prezydenta USA (1787) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775) - identyfikuje postać Thomasa Paine'a - przedstawia, jak były zorganizowane kolonie angielskie w Ameryce Północnej - wyjaśnia, jaką rolę w konflikcie między kolonistami a metropolią odgrywały Kongresy Kontynentalne 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia, jaką rolę w toczonych działaniach odegrało ogłoszenie Deklaracji niepodległości - ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej

	Zjednoczonych	Zjednoczonych – omawia rolę Polaków w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych	kompetencje prezydenta określone w konstytucji Stanów Zjednoczonych – wyjaśnia, na czym polegał system dwupartyjny w USA		
Rewolucja francuska	– stosuje pojęcia: <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela, monarchia konstytucyjna</i> – lokalizuje w czasie: szturm na Bastylie (14 VII 1789), uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela (VIII 1789) – identyfikuje postać Ludwika XVI – wymienia przyczyny wybuchu rewolucji francuskiej – wymienia najważniejsze postanowienia Deklaracji praw człowieka i obywatela	– stosuje pojęcia: <i>Stany Generalne, burżuazja, Zgromadzenie Narodowe, jakobini, kordelierzy</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie się przedstawicieli stanu trzeciego Zgromadzeniem Narodowym (VI 1789) – identyfikuje postacie: Marii Antoniny, Maximiliena Robespierre’a, Georges’a Dantona – omawia strukturę francuskiego społeczeństwa stanowego – przedstawia wydarzenia związane z wybuchem rewolucji we Francji – wymienia pierwsze reformy konstytuanty	– stosuje pojęcia: <i>Zgromadzenie Konstytucyjne (konstytuanta), Gwardia Narodowa, wielka trwoga, Zgromadzenie Prawodawcze (legislatywa)</i> – lokalizuje w czasie: otwarcie Stanów Generalnych (V 1789), powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego/konstytuanty (VII 1789), ogłoszenia pierwszej konstytucji francuskiej (IX 1791) – identyfikuje postacie Emmanuela-Josepha Sieyès’a, Josepha Marie de La Fayette’a, Jeana-Paula Marata – wymienia cele polityczne i społeczne stanu trzeciego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach powołano Zgromadzenie Narodowe	– stosuje pojęcie <i>sankiuloci</i> – lokalizuje w czasie marsz na Wersal (X 1789) – charakteryzuje sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Francji za panowania Ludwika XVI – wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Stany Generalne – przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne, jakie wprowadziła konstytucja z 1791 r.	– ocenia stosunek Ludwika XVI do wydarzeń rewolucyjnych
Republika Francuska	– stosuje pojęcia: <i>dyktatura jakobinów, wielki terror, przewrót termidoriański</i> – lokalizuje w czasie: dyktaturę jakobinów (IV 1793–VII 1794), przewrót	– stosuje pojęcia: <i>Konwent Narodowy, Komitet Ocalenia Publicznego, Trybunał rewolucyjny, dyrektoriat</i> – lokalizuje w czasie: proklamowanie republiki	– stosuje pojęcia: <i>żyrondyści, górale, „bagny”, powstanie w Wandei</i> – lokalizuje w czasie: wybuch wojny Francji z Austrią (IV 1792), egzekucję Ludwika XVI (I 1793),	– lokalizuje w czasie i przestrzeni wybuch powstania w Wandei (1793) – przedstawia stosunek państw europejskich do rewolucji we Francji	– ocenia znaczenie rewolucji francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej

	<p>termidoriański (VII 1794)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Maximiliena Robespierre'a - przedstawia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów - przedstawia skutki rewolucji francuskiej 	<p>we Francji, utworzenie Komitetu Ocalenia Publicznego (1793)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Georges'a Dantona - omawia okoliczności upadku monarchii we Francji - przedstawia rolę, jaką odgrywał Komitet Ocalenia Publicznego i Trybunał Rewolucyjny - wyjaśnia, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego 	<p>ogłoszenie konstytucji roku III (1795)</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny wojny rewolucyjnej Francji z Austrią i Prusami - omawia okoliczności, w jakich doszło do wprowadzenia dyktatury jakobinów 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia reakcję państw europejskich na egzekucję Ludwika XVI 	
<p>Od konsulatu do cesarstwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>Kodeks Napoleona</i> - lokalizuje w czasie: wydanie Kodeksu Napoleona (1804), koronację cesarską Napoleona (1804) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805) - identyfikuje postać Napoleona Bonaparte - wymienia reformy Napoleona Bonaparte - wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie Kodeksu Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>dyrektoriat, konsul, „bitwa trzech cesarzy”</i> - lokalizuje w czasie: rządy dyrektoriatu (1794–1799), rządy konsulatu (1799–1804), bitwę pod Trafalgarem (1805) - identyfikuje postacie: Franciszka II, Aleksandra I - przedstawia osiągnięcia Napoleona Bonaparte - charakteryzuje rządy dyrektoriatu i konsulatu - opisuje okoliczności objęcia władzy we Francji przez Napoleona (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) - 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>konkordat, plebiscyt, republiki siostrzane, Związek Reński</i> - lokalizuje w czasie: pokój w Campo Formio (1797), bitwę pod piramidami (1798), zamach stanu 18 brumaire'a (1799), konkordat z papieżem (1801) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Ulm (1805), pokój w Preszburgu (1805) - wskazuje na mapie państwa II i III koalicji antyfrancuskiej - przedstawia postanowienia pokoju z Campo Formio - przedstawia przyczyny, 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie: powstanie II koalicji antyfrancuskiej (1799), konstytucję roku VIII (1799), zawiązanie III koalicji antyfrancuskiej (1805) - wyjaśnia, jaką rolę odegrał Napoleon Bonaparte w okresie rządów dyrektoriatu - przedstawia okoliczności zakończenia wojny Francji z I koalicją antyfrancuską - omawia przebieg wojny Francji z III koalicją antyfrancuską 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia rolę i działalność Napoleona Bonaparte w okresie dyrektoriatu i konsulatu - ocenia, jaką rolę w koalicjach antynapoleońskich odegrała Wielka Brytania

		<p>wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny miała bitwa pod Austerlitz</p>	<p>przebieg i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu – wymienia postanowienia pokoju w Preszburgu</p>		
<p>Szczyt potęgi i upadek Napoleona</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>blokada kontynentalna, Wielka Armia</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę Napoleona na Moskwę (1812–1813) – identyfikuje postać Napoleona I – wyjaśnia, na czym polegała tzw. blokada kontynentalna i jakie miała przynieść skutki – wymienia przyczyny wojny Napoleona I z Rosją – wymienia konsekwencje klęski Napoleona I w 1814 r.</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>taktyka spalonej ziemi, „bitwa narodów”, „sto dni” Napoleona</i> – lokalizuje w czasie: ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806), abdykację Napoleona (1814), „sto dni” Napoleona (1815) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: pokój w Tylży (1807), bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815) – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Michaiła Kutuzowa, Ludwika XVIII – wymienia postanowienia pokoju w Tylży – wyjaśnia, z czego wynikała potęga Wielkiej Armii – wyjaśnia, dlaczego Napoleon uchodzi za jednego z najwybitniejszych dowódców w historii – przedstawia konsekwencje bitwy pod Waterloo</p>	<p>– stosuje pojęcie „<i>druga wojna polska</i>” – lokalizuje w czasie pokój paryski (1814) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwy pod Ławą Pruską i Frydlandem (1807), bitwę pod Wagram (1809), zajęcie Hiszpanii przez Napoleona (1808), bitwę pod Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812) – identyfikuje postać Marii Ludwiki – wskazuje na mapie państwa IV koalicji antyfrancuskiej – przedstawia militarne osiągnięcia Napoleona I omawia przebieg wyprawy Napoleona I na Moskwę – przedstawia czynniki, które zadecydowały o klęsce wyprawy moskiewskiej – wyjaśnia, jakie znaczenie dla wyniku wojen napoleońskich miała bitwa pod Lipskiem</p>	<p>– lokalizuje w czasie powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806) i VII koalicji antyfrancuskiej (1815) – przedstawia przebieg wojny Francji z IV koalicją antyfrancuską – porównuje działania prowadzone przez wojska Napoleona podczas walk z III, IV i V koalicją z działaniami prowadzonymi podczas wojny w Hiszpanii – wyjaśnia, dlaczego społeczeństwo francuskie poparło powrót Napoleona w 1815 r.</p>	<p>cenia, która z bitew stoczonych przez Napoleona w latach 1812–1815 najsilniej wpłynęła na losy Europy – ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy</p>

Rozdział VI. Kryzys i upadek Rzeczypospolitej					
Czasy saskie	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>Sejm Niemy, Collegium Nobilium</i> - lokalizuje w czasie: obrady Sejmu Niemego (1717), założenie Collegium Nobilium (1740) - identyfikuje postacie: Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego, Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka II Wielkiego - wymienia cele polityczne, jakie przyświecały Augustowi II Mocnemu - przedstawia postanowienia sejmu niemego 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia <i>państwo policyjne, Familia</i> - lokalizuje w czasie: wielką wojnę północną (1700–1721), powstanie Królestwa Prus (1701), zawarcie traktatu Loewenwolda (1732) - identyfikuje postacie: Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego, Fryderyka Wilhelma I, Marii Teresy, Józefa II - przedstawia osiągnięcia Augusta II Mocnego - przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej w okresie wielkiej wojny północnej - omawia zjawisko ingerencji obcych mocarstw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej - wyjaśnia, na czym polegał kryzys parlamentarizmu polskiego za panowania Augusta III 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>republikanci</i> - lokalizuje w czasie: elekcję Augusta II Mocnego (1697), konfederację warszawską i sandomierską (1704), pokój w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715), podwójną elekcję (1733) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Połtawą (1709) - identyfikuje postać Fryderyka I Hohenzollerna - przedstawia osiągnięcia: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II - omawia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wielką wojnę północną - charakteryzuje panowanie Augusta III - przedstawia projekty reform społecznych i politycznych w I połowie XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie: bitwę pod Połtawą (1709), pokój w Nystad (1721) - identyfikuje postać Franciszka Ludwika Contiego - porównuje reformy wdrażane w Rosji, Prusach i Austrii - wyjaśnia, w jakich okolicznościach tron w Rzeczypospolitej objął August II Mocny oraz August III - charakteryzuje sposób sprawowania władzy przez obu królów z dynastii Wettinów 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia politykę władców Rosji, Prus i Austrii w okresie absolutyzmu oświeconego-ocenia polityczne konsekwencje sejmu niemego - ocenia międzynarodowe położenie Rzeczypospolitej za rządów obu Sasów
Początki panowania	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>prawa kardynalne, konfederacja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>Familia, sejm skonfederowany,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>konfederacja w Radomiu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie rzeź w Humaniu (1768) 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia reformy sejmu

<p>Stanisława Augusta Poniatońskiego</p>	<p><i>barska, Komisja Edukacji Narodowej</i> – lokalizuje w czasie: elekcję Stanisława Augusta Poniatońskiego (1764), konfederację barską (1768–1772), ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej (1773) – lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772) – identyfikuje postacie: Stanisława Augusta Poniatońskiego, Katarzyny II – charakteryzuje reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatońskiego – wymienia prawa kardynalne</p>	<p><i>dysydenci, Rada Nieustająca</i> – lokalizuje w czasie: uchwalenie praw kardynalnych (1768), sejm rozbiorowy, powołanie Rady Nieustającej (1775) – identyfikuje postacie: Tadeusza Rejtana, Kazimierza Pułaskiego – przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatońskiego – wymienia reformy sejmu konwokacyjnego przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej – wymienia postanowienia sejmu porozbiorowego z lat 1773–1775 – opisuje zmiany terytorialne, społeczne i gospodarcze, jakie przyniósł I rozbiór Rzeczypospolitej</p>	<p>– lokalizuje w czasie: konfederacje Toruniu, Słucku i Radomiu (1767), tzw. sejm repninowski (1767–1768) – identyfikuje postacie: Mikołaja Repnina, Michała Krasińskiego, Józefa Pułaskiego, – wyjaśnia, komu i dlaczego zależało na uchwaleniu tzw. praw kardynalnych – omawia okoliczności przeprowadzenia I rozbioru Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki sposób problem dyzunitów wpłynął na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej</p>	<p>– omawia układ sił politycznych u schyłku panowania Augusta III – wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II zdecydowała się osadzić na polskim tronie Stanisława Poniatońskiego</p>	<p>konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatońskiego – ocenia wpływ Rosji na politykę wewnętrzną w Rzeczypospolitej za rządów Stanisława Augusta Poniatońskiego – ocenia skutki I rozbioru Rzeczypospolitej</p>
<p>Oświecenie w Rzeczypospolitej</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>oświecenie stanisławowskie</i> – lokalizuje w czasie: oświecenie w Rzeczypospolitej (od połowy XVIII do początku XIX w.), utworzenie Collegium Nobilium</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>obiady czwartkowe</i> – lokalizuje w czasie: założenie Teatru Narodowego (1765), powstanie Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych (1775)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, sentymentalizm</i> – lokalizuje w czasie otwarcie Biblioteki Załuskich (1747) – identyfikuje postacie: Józefa i Andrzeja Załuskich, Jana</p>	<p>– lokalizuje w czasie rozpoczęcie wydawania <i>Monitora</i> (1765) – identyfikuje postacie: Jakuba Fontany, Dominika Merliniego, Franciszka Karpińskiego, Stanisława Trembeckiego, Izabeli</p>	<p>– ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatońskiego na rozwój kultury oświecenia w Polsce</p>

	<p>(1740), założenie Szkoły Rycerskiej (1765), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p> <p>– identyfikuje postać Stanisława Konarskiego</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Polsce</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju edukacji odgrywała Komisja Edukacji Narodowej</p>	<p>– identyfikuje postacie: M. Bacciarellego, B. Belotta Canaletta S. Staszica, Ignacego Krasickiego, Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza</p> <p>– przedstawia osiągnięcia S. A. Poniatowskiego</p> <p>– charakteryzuje mecenat królewski w okresie oświecenia</p> <p>– przedstawia osiągnięcia architektury i sztuki klasycyzmu w Polsce</p>	<p>Piotra Norblina, Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca</p> <p>– omawia początki oświecenia na ziemiach polskich</p> <p>– omawia rozwój edukacji w Rzeczypospolitej w czasach oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jakie funkcje miała pełnić literatura w okresie oświecenia w Polsce</p> <p>– przedstawia działalność i znaczenie Teatru Narodowego</p>	<p>Czartoryskiej</p> <p>– przedstawia rozwój nauki w okresie oświecenia w Polsce</p>	
Sejm Wielki	<p>– stosuje pojęcia: <i>Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), konfederacja targowicka</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: obrady Sejmu Wielkiego (X 1788 – V 1792), uchwalenie Konstytucji 3 maja (1791), konfederację targowicką (1792)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793)</p> <p>– identyfikuje postacie: Katarzyny II, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki</p> <p>– wymienia reformy Sejmu Wielkiego</p> <p>– wymienia postanowienia</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>protektorat</i>,</p> <p>– lokalizuje w czasie: ustawę o sejmikach (III 1791), Prawo o miastach królewskich (IV 1791), wojnę w obronie Konstytucji 3 maja (1792–1793), sejm rozbiorowy w Grodnie (1793)</p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego, Józefa Poniatowskiego</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>ofiara wieczysta, rządy królewsko-ambadorskie, czarna procesja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: likwidację Rady Nieustającej (1789), tzw. czarną procesję (1789), uchwalenie tzw. ofiary wieczystej (1789), przymierze z Prusami (1790), przystąpienie Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej (1792)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Zieleńcami (1792), bitwę pod Dubienką (1792)</p> <p>– identyfikuje postacie:</p>	<p>– lokalizuje w czasie uchwalenie Zaręczenia Wzajemnego Obojga Narodów (1791)</p> <p>– identyfikuje postacie: Scipione Piattolego, Fryderyka Augusta</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach wewnętrznych i zewnętrznych doszło do zwołania Sejmu Wielkiego</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach Sejm Wielki przekształcił się w Sejm Czteroletni</p> <p>– przedstawia stosunek społeczeństwa Rzeczypospolitej do</p>	<p>– ocenia dorobek Sejmu Wielkiego</p> <p>– ocenia wpływ reform sejmowych z 1791 r. na ustrój Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja dla dalszych dziejów Polski</p> <p>– ocenia postawę uczestników konfederacji targowickiej</p> <p>– ocenia postawę Stanisława Augusta Poniatowskiego w czasie wojny w</p>

	Konstytucji 3 maja	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego i ich programy - charakteryzuje reformy Sejmu Wielkiego - przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne wprowadzone na mocy Ustawy rządowej - opisuje zmiany terytorialne i polityczne, jakie przyniósł II rozbiór Rzeczypospolitej - przedstawia okoliczności w jakich doszło do II rozbioru Rzeczypospolitej 	<p>Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Jana Dekerta</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegały rządy królewsko-ambadorskie - przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3maja - omawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej - wyjaśnia, jaki stosunek do wprowadzanych reform miały państwa ościenne - przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja - wymienia postanowienia sejmu grodzieńskiego z 1793 r. 	Konstytucji 3 maja	obronie konstytucji
Upadek Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>insurekcja</i> - lokalizuje w czasie powstanie kościuszkowskie (1794-1795) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Raławicami (4 IV 1794), III rozbiór Rzeczypospolitej (1795) - identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>Uniwersał połaniecki</i> - lokalizuje w czasie: ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), ogłoszenie Uniwersału połanieckiego (V 1794) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>Rada Najwyższa Narodowa</i> - lokalizuje w czasie: wymarsz oddziału A. Madalińskiego z Ostrołęki do Warszawy (III 1794), wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), powołanie Rady Najwyższej Narodowej (V 1794), abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (XI 1795) 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Bartosza Głowackiego - wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu kościuszkowskim pełniła Rada Najwyższa Narodowa - charakteryzuje przyczyny upadku Rzeczypospolitej - porównuje poszczególne rozbiory 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie powstania kościuszkowskiego dla polskiej myśli niepodległościowej - ocenia szanse na zwycięstwo powstania kościuszkowskiego

	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego - omawia skutki upadku powstania kościuszkowskiego i okoliczności III rozbioru (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów) 	<p>1794), rzeź Pragi</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego - przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki - omawia przebieg insurekcji kościuszkowskiej - wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego - przedstawia zmiany terytorialne, jakie przyniósł III rozbiór Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Antoniego Madalińskiego, Tomasza Wawrzeckiego, Aleksandra Suworowa - charakteryzuje sytuację w Rzeczypospolitej po II rozbiorze - przedstawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego - wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu powstania miał akt insurekcji Tadeusza Kościuszki 		<ul style="list-style-type: none"> - ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego - ocenia, który z rozbiorów miał najbardziej dotkliwe skutki dla Polski
Polacy w wojnach napoleońskich	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>Legiony Polskie</i> - lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797) - identyfikuje postacie: J. Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego - omawia organizację Legionów Polskich we Włoszech - przedstawia losy polskich legionistów podczas kampanii włoskiej i po jej zakończeniu 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Karola Kniaziewicza - opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech - przedstawia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>Legia Naddunajska</i> - lokalizuje w czasie: utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), zawarcie pokoju w Lunéville (1801), - opisuje udział Legionów Polskich w kampaniach wojsk napoleońskich - wyjaśnia, jakie konsekwencje dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Lunéville - przedstawia konsekwencje udziału Legionów w walkach na Santo Domingo 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia cele i oczekiwania polskiej emigracji po powstaniu kościuszkowskim i III rozbiorze Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wkład Polaków w budowanie potęgi imperium Napoleona - ocenia stosunek władz francuskich do walczących po ich stronie polskich żołnierzy

Księstwo Warszawskie	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie Księstwo Warszawskie - lokalizuje w czasie: powstanie Księstwa Warszawskiego i ogłoszenie jego konstytucji (1807), powstanie Królestwa Polskiego (1815) - lokalizuje w czasie i przestrzeni Księstwo Warszawskie (1807-1812) - identyfikuje postać Jana Henryka Dąbrowskiego - charakteryzuje ustrój Księstwa Warszawskiego - wymienia reformy społeczne zrealizowane w Księstwie Warszawskim 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>dekret grudniowy, druga wojna polska, sumy bajońskie</i> - lokalizuje w czasie: pokój w Tylży (1807), dekret grudniowy (1807), rozpoczęcie drugiej wojny polskiej (1812) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Raszynem (1809), bitwę pod Somosierrą (1809), bitwę pod Lipskiem (1813) - identyfikuje postać Józefa Poniatowskiego - przedstawia okoliczności powstania i problemy funkcjonowania Księstwa Warszawskiego - omawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>Komisja Rządząca</i> - lokalizuje w czasie: powołanie Komisji Rządzącej (1807), bitwę pod Iławą Pruską i Frydlandem (1807) - identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Fryderyka Augusta I - przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego - omawia przebieg wojny z Austrią i jej konsekwencje 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego Księstwo Warszawskie nie było w pełni suwerennym ośrodkiem państwowości polskiej - wyjaśnia, dlaczego upadek Napoleona był końcem polskich marzeń o własnym państwie 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia politykę Napoleona wobec Polaków - ocenia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Tylży
Rozdział VII. Powrót starego ładu					
Kongres wiedeński i jego następstwa	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>kongres wiedeński, Święte Przymierze</i> - lokalizuje w czasie kongres wiedeński (X 1814 - VI 1815), rewolucję lipcową we Francji (1830) - identyfikuje postacie: 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>zasada restauracji, zasada legitymizmu, zasada równowagi europejskiej, karbonariusze, Młode Włochy, dekabryści, monarchia lipcowa</i> - lokalizuje w czasie zawarcie Świętego 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>porządek wiedeński, reakcja, „koncert mocarstw”, rojaliści, risorgimento, ruch burszów</i> - lokalizuje w czasie: wybuch powstania Greków przeciwko Turcji (1821), bitwę pod Navarino (1827), powstanie belgijskie (1830) 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>ruch filhellenistyczny</i> - lokalizuje w czasie powstanie karbonariuszy we Włoszech (1820), traktat w Adrianopolu (1829), konferencję w Londynie (1830) - identyfikuje postacie: 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki polityczne decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim - ocenia wpływ Świętego Przymierza na losy Europy po

	<p>Aleksandra I Romanowa, Ludwika Filipa</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje państwa decydujące na kongresie wiedeńskim - wymienia najważniejsze cechy nowego ładu ustanowionego na kongresie wiedeńskim - określa, które państwa stanowiły trzon Świętego Przymierza - wymienia państwa, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych - wyjaśnia, kto i dlaczego buntował się przeciwko systemowi wiedeńskiemu 	<p>Przymierza (IX 1815), powstanie dekabrystów (1825), powstanie niepodległej Grecji</p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w przestrzeni państwa, które odgrywały najważniejszą rolę podczas kongresu wiedeńskiego oraz kraje, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych - identyfikuje postacie: Klemensa Metternicha, Giuseppe Mazziniego, Mikołaja I - przedstawia cele zwołania kongresu wiedeńskiego - wyjaśnia, jak powstał, na czym polegał i czemu miał służyć system wiedeński - przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim - przedstawia okoliczności i cele powstania Świętego Przymierza - omawia przyczyny i przebieg rewolucji lipcowej we Francji 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w przestrzeni zmiany polityczne wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego, kraje, w których doszło do interwencji armii państw Świętego Przymierza - identyfikuje postacie: Ottona Wittelsbacha, Karola X, Adolphe'a Thiersa - charakteryzuje zasady ustalone na kongresie wiedeńskim - wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie Niemiec i Włoch - omawia zmiany na mapie politycznej Europy wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego - omawia przyczyny i skutki powstania dekabrystów - omawia przebieg walk o niepodległość Grecji 	<p>Wilhelma I, Leopolda I</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaki wpływ na losy Europy miały zasady polityczne ustanowione na kongresie wiedeńskim - wyjaśnia, jakie znaczenie miało Święte Przymierze dla utrzymania porządku wiedeńskiego - przedstawia cele włoskiego ruchu odrodzenia narodowego - omawia walkę Belgów o niepodległość - wyjaśnia, z jakiego powodu europejskie mocarstwa zaangażowały się w konflikt z imperium osmańskim w sprawie greckiej 	<p>kongresie wiedeńskim</p>
<p>Rewolucja przemysłowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>rewolucja przemysłowa</i>, <i>industrializacja</i>, <i>urbanizacja</i> - wyjaśnia, dlaczego transport zyskał w XIX w. tak duże znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>proletariat</i>, <i>kapitałiści</i> - lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej (1769) i otwarcie pierwszej linii kolejowej (1825) 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie pierwszy morski rejs parowca (1813) i założenie Niemieckiego Związku Celnego - identyfikuje postacie: Samuela Colta, Isaaca Singera - wyjaśnia, dlaczego proces 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>społeczeństwo industrialne</i>, <i>luddyci</i> - lokalizuje w czasie wystąpienia luddystów (1811-1813) - wyjaśnia wpływ 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki rewolucji przemysłowej, wskazując przyniesione przez nią korzyści i straty

	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia najważniejsze wynalazki pierwszej połowy XIX w. - wymienia przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: George'a Stephensona, Samuela Morse'a - wymienia rejony Europy, w których rewolucja przemysłowa postępowała najszybciej - omawia rozwój komunikacji w pierwszej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> industrializacji w Europie nie przebiegał równomiernie - wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój komunikacji miało wynalezienie maszyny parowej - przedstawia rozwój gospodarczy i przemiany w Stanach Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> eksplozji demograficznej na przemiany w rolnictwie i przemyśle - wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa wzbudziła ogromny sprzeciw społeczny - wyjaśnia, w jaki sposób upowszechnienie kolei zmieniło życie mieszkańców Europy 	
Nowe idee polityczne	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>konserwatyzm, liberalizm, socjalizm, komunizm</i> - identyfikuje postacie: Adama Smitha, Edmunda Burke'a, Karola Marksa - wymienia idee polityczne, które zdobyły popularność w pierwszej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>burżuazja, socjalizm utopijny, związek zawodowy, dyktatura proletariatu</i> - lokalizuje w czasie ogłoszenie <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848) - identyfikuje postacie: Johna Stuarta Milla, Henri de Saint-Simona - omawia założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu - wyjaśnia, dlaczego konserwatyści byli przeciwni gwałtownym zmianom politycznym i społecznym - przedstawia położenie klasy robotniczej i jego wpływ na ukształtowanie się i rozwój ruchu robotniczego (wskazując na 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>użyteczność, walka klas</i> - identyfikuje postacie: François Chateaubrianda, Fryderyka Engelsa - lokalizuje w czasie powstanie pierwszych związków zawodowych (1824), działalność czartystów w Anglii (1836-1848) - wyjaśnia, które grupy społeczne mogły być zainteresowane realizacją postulatów konserwatystów, liberałów, a które - socjalistów i komunistów - omawia okoliczności, w jakich narodził się ruch robotniczy - omawia postulaty socjalizmu utopijnego i wyjaśnia, dlaczego były one niemożliwe do zrealizowania 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>falanster</i> - identyfikuje postacie: Josepha de Maistre'a, Louisa de Bonalda, Adama Jerzego Czartoryskiego, Charles'a Fouriera, Roberta Owena - wyjaśnia, czym różniły się propozycje dotyczące sprawy robotniczej wysuwane przez związki zawodowe, czartystów i komunistów - przedstawia cele i skutki działalności czartystów - przedstawia powody, dla których konserwatyści krytykowali rewolucję i zmiany społeczne wprowadzane w pierwszej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki społeczne i polityczne, jakie wywołało pojawienie się nowych idei politycznych - ocenia wpływ działalności związków zawodowych i ruchów politycznych na sytuację społeczną grup pozbawionych wpływu na losy państwa

		<p>związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>– omawia cele, jakie stawiały przed sobą związki zawodowe</p>			
Wiosna Ludów	<p>– stosuje pojęcie <i>Wiosna Ludów</i></p> <p>– lokalizuje w czasie Wiosnę Ludów (1848–1849)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, w których doszło do wystąpień Wiosny Ludów</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Napoleona Bonapartego (Napoleona III), Franciszka Józefa I, Józefa Bema</p> <p>– omawia przyczyny Wiosny Ludów</p> <p>– przedstawia skutki Wiosny Ludów</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>warsztaty narodowe, Parlament Frankfurcki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: rewolucję w Paryżu (II 1848), wybuch rewolucji w Wiedniu (III 1848), wybuch rewolucji w Berlinie (III 1848), wybuch Wiosny Ludów w państwach włoskich (III 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Lajosa Kossutha, Iwana Paskiewicza, Ludwika Mierosławskiego, Adama Mickiewicza</p> <p>– wymienia kraje europejskie, w których Wiosna Ludów przyniosła trwałe zmiany</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Wiosny Ludów (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>– rozróżnia, które z wystąpień Wiosny Ludów były rewolucjami społecznymi, a które</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>bankiety</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie węgierskie (III 1848 – X 1849), powstanie robotnicze we Francji (VI 1848), wybranie Ludwika Napoleona Bonapartego prezydentem Francji (XII 1848), wybuch Wiosny Ludów w Państwie Kościelnym (II 1849)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Filipa, Ferdynanda I Habsburga, Fryderyka Wilhelma IV</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Wiosna Ludów we Francji nie przyniosła oczekiwanych rezultatów</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego powstanie węgierskie w czasie Wiosny Ludów poniosło klęskę</p> <p>– opisuje przebieg i skutki Wiosny Ludów w państwach włoskich</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach</p>	<p>– lokalizuje w czasie: zarzę ziemniczaną w Europie (1845–1847), objęcie tronu przez Franciszka Józefa I (XII 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Henryka Dembińskiego, Wojciecha Chrzanowskiego, Józefa Wysockiego</p> <p>– przedstawia, jak zmieniała się sytuacja polityczna we Francji podczas Wiosny Ludów</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała postępowość reform II Republiki Francuskiej</p> <p>– omawia udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów</p>	<p>– ocenia, które z przyczyn wybuchu Wiosny Ludów były wynikiem działań ówczesnych władców europejskich, a na które nie mieli oni żadnego wpływu</p> <p>– oceń trwałość reform i zmian ustrojowych wprowadzonych w czasie Wiosny Ludów</p>

		<p>ruchami zjednoczeniowymi lub powstaniami narodowymi</p> <p>- omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Austrii i na Węgrzech</p>			
VIII. Polacy po kongresie wiedeńskim.					
<p>Ład wiedeński na ziemiach polskich</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>Rzeczpospolita Krakowska, Wielkie Księstwo Poznańskie, Królestwo Polskie, Galicja</i></p> <p>- lokalizuje w przestrzeni podział ziem polskich na kongresie wiedeńskim</p> <p>- przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>germanizacja, uwłaszczenie, ziemie zabrane</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: uwłaszczenie chłopów w zaborze pruskim (1816-1823), zniesienie pańszczyzny w Galicji (1848)</p> <p>- identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego, Franciszka I, Wilhelma III</p> <p>- wyjaśnia, w jaki sposób funkcjonowała ograniczona autonomia w Wielkim Księstwie Poznańskim</p> <p>- przedstawia sposób zarządzania Galicją</p> <p>- wymienia instytucje polskiego życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>filomaci, filareci, reforma regulacyjna</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: utworzenie Uniwersytetu Warszawskiego (1816), nadanie konstytucji Rzeczypospolitej Krakowskiej (1818), wprowadzenie obowiązku szkolnego w zaborze pruskim (1825), równouprawnienie obywateli w zaborze pruskim</p> <p>- identyfikuje postacie: Antoniego Radziwiłła, Edwarda Flotwella, Tomasza Zana, Wojciecha Bogusławskiego, Stanisława Kostki Potockiego</p> <p>- wyjaśnia, co było przyczyną konfliktu między szlachtą i chłopami w Galicji</p> <p>- omawia ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej</p> <p>- omawia sytuację Polaków na ziemiach zabranych</p> <p>- omawia proces uwłaszczenia chłopów w</p>	<p>- lokalizuje w czasie ufundowanie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817)</p> <p>- identyfikuje postacie: Samuela Bogumiła Lindego, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego</p> <p>- przedstawia sytuację społeczną w zaborze rosyjskim, pruskim i austriackim</p> <p>- porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborem pruskim i austriackim</p> <p>- porównuje sytuację poszczególnych grup społeczeństwa polskiego pod zaborem pruskim i austriackim</p> <p>- porównuje sytuację kultury i oświaty polskiej w poszczególnych zaborach w pierwszej</p>	<p>- ocenia, w którym zaborze sytuacja Polaków wyglądała najkorzystniej pod względem swobód politycznych</p> <p>- ocenia, czy ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej sprzyjał rozwojowi kultury polskiej</p>

			zaborze pruskim – przedstawia rolę Królestwa Polskiego jako centrum życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w latach 1815–1830	połowie XIX w.	
Królestwo Polskie	– stosuje pojęcia: <i>opozycja legalna</i> , <i>opozycja nielegalna</i> – lokalizuje w czasie nadanie konstytucji Królestwu Polskiemu (1815) – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego – wymienia najważniejsze organizacje spiskowe działające w Królestwie Polskim – wymienia instytucje, które według konstytucji z 1815 r. sprawowały w Królestwie Polskim władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą	– stosuje pojęcia: <i>kaliszanie</i> , <i>cenzura rewolucyjna</i> – lokalizuje w czasie: początek konfliktu cara z polską opozycją (1820), powstanie Towarzystwa Patriotycznego (1821) – identyfikuje postacie: Mikołaja I, Konstantego Romanowa, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Józefa Zajączka – charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego ustanowiony w konstytucji z 1815 r. – wymienia cele, jakie stawiała sobie opozycja legalna i nielegalna w Królestwie Polskim	– lokalizuje w czasie powstanie Wolnomularstwa Narodowego (1819), powstanie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825), powstanie Banku Polskiego (1828) – identyfikuje postacie Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Waleriana Łukasińskiego, Ignacego Prądzyńskiego, Stanisława Staszica – wyjaśnia, dlaczego konstytucja Królestwa Polskiego należała do najbardziej liberalnych ustaw zasadniczych w Europie – omawia reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego i ich skutki	– wyjaśnia, jaki status miały ziemie dawnej Rzeczypospolitej znajdujące się pod panowaniem carskiej dynastii Romanowów – opisuje, jak zmieniały się nastroje Polaków względem carskiego panowania w Królestwie Polskim oraz wyjaśnia, czym te zmiany były spowodowane	– ocenia, jakie korzyści, a jakie problemy mogło przynieść Królestwu Polskiemu położenie na pograniczu trzech mocarstw
Powstanie listopadowe	– stosuje pojęcie <i>noc listopadowa</i> – lokalizuje w czasie wybuch powstania listopadowego (29 XI 1830), rozpoczęcie wojny z Rosją (II 1831)	– stosuje pojęcia: <i>noc paskiewiczowska</i> , <i>katorga</i> – lokalizuje w czasie: uznanie przez sejm powstania listopadowego za narodowe (18 XII 1830), detronizację Mikołaja I (25 I	– lokalizuje w czasie: powstanie Sprzysiężenia Podchorążych (1828), układ rosyjsko-austriacki (1833) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Stoczkiem i Dobrem (II 1831),	– lokalizuje w czasie przekształcenie się Rady Administracyjnej w Rząd Tymczasowy (3 XII 1830), wprowadzenie rosyjskiego kodeksu karnego (1847) – identyfikuje postacie:	– ocenia postawę przywódców powstania – ocenia skutki klęski powstania listopadowego - ocenia

	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego - wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego - wskazuje główne etapy wojny z Rosją - wymienia represje, jakie spadły na Polaków w Królestwie Polskim po klęsce powstania listopadowego 	<ul style="list-style-type: none"> 1831), wprowadzenie Statutu Organicznego (1832) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Grochowem (25 II 1831), bitwę pod Ostrołką (26 V 1831) - identyfikuje postacie: Mikołaja I, Konstantego Romanowa, Adama Jerzego Czartoryskiego, Iwana Paskiewicza - omawia sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania listopadowego - opisuje wydarzenia nocy listopadowej - wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny z Rosją miały bitwy pod Grochowem i Ostrołką - przedstawia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miały obrona i kapitulacja Warszawy - przedstawia przykłady polityki rusyfikacyjnej po powstaniu listopadowym 	<ul style="list-style-type: none"> bitwy pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitwę pod Iganiem (IV 1831), obronę Warszawy (6-8 IX 1831) - identyfikuje postacie: Maurycego Mochnackiego, Joachima Lelewela, Iwana Dybicza, Ignacego Prądzyńskiego, Emilii Plater, Jana Krukowieckiego - omawia postawy społeczeństwa polskiego wobec wybuchu powstania- przedstawia przebieg powstania listopadowego poza granicami Królestwa Polskiego - omawia reakcje państw europejskich na wybuch powstania listopadowego - omawia polityczne następstwa wydania Statutu Organicznego 	<ul style="list-style-type: none"> Michała Radziwiłła, Józefa Dwernickiego, Józefa Sowińskiego, Konstantego Ordona - przedstawia rolę sejmu w powstaniu listopadowym - charakteryzuje działania Rządu Narodowego w czasie wojny polsko-rosyjskiej - przedstawia skutki klęski powstania listopadowego dla mieszkańców ziem zabranych oraz zaborów pruskiego i austriackiego 	<ul style="list-style-type: none"> międzynarodową reakcją na powstanie listopadowe
Wielka Emigracja i konspiracja w kraju	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>romantyzm</i>, <i>Wielka Emigracja</i> - identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Adama 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>emisariusz</i> - lokalizuje w czasie powstanie Hôtel Lambert (1831), Komitetu Narodowego Polskiego (1831), powstanie 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>mesjanizm</i> - lokalizuje w czasie utworzenie Komitetu Narodowego Emigracji Polskiej (1832), założenie Stowarzyszenia Ludu 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie: powstanie Młodej Polski (1834), powstanie Związku Narodu Polskiego (1839), powstania Związku Chłopskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia rolę romantyzmu w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej

	<p>Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Fryderyka Chopina- wyjaśnia, jakie wartości były najważniejsze dla twórców okresu romantyzmu – wyjaśnia, dlaczego polską emigrację po powstaniu listopadowym nazwano wielką – wymienia stronnictwa polityczne Wielkiej Emigracji</p>	<p>Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832), założenie Gromad Ludu Polskiego (1835) – lokalizuje w przestrzeni kierunek emigracji polskiej w latach 1831–1832 – identyfikuje postacie: Cypriana Norwida, J. Lelewela, T. Krępowieckiego, Sz. Konarskiego – omawia osiągnięcia polskiej literatury romantycznej – charakteryzuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji – wyjaśnia, w jaki sposób organizacje na emigracji utrzymywały kontakt z Polakami pod zaborami</p>	<p>Polskiego (1835), ogłoszenie <i>Manifestu</i> Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1836) – identyfikuje postacie: Andrzeja Towiańskiego, Wiktora Heltmanna, Karola Libelta, Piotra Ściegiennego – wyjaśnia, jaką rolę odegrał mesjanizm w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej – opisuje sytuację Polaków, którzy zdecydowali się na emigrację po powstaniu listopadowym – wymienia organizacje spiskowe wskazując obszar ich działania</p>	<p>(1840–1844), utworzenie Związku Plebejuszy (1842), powołanie Centralizacji Poznańskiej (1844) – identyfikuje postacie: Karola Stolzmana, Stanisława Worcella, Karola Levittoux, Edwarda Dembowskiego – wyjaśnia, dlaczego inaczej traktowały polskich emigrantów narody, a inaczej rządy państw Europy Zachodniej – porównuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji – wyjaśnia, w jaki sposób starano się upowszechnić sprawę narodową w najniższych warstwach społeczeństwa polskiego pod zaborami</p>	<p>– ocenia znaczenie Wielkiej Emigracji dla podtrzymania walki o niepodległość Polski</p>
<p>Wiosna Ludów na ziemiach polskich</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>rabacja</i> – lokalizuje w czasie początek Wiosny Ludów w Wielkopolsce (III 1848) – lokalizuje w czasie i przestrzeni rabację galicyjską (II–III 1846) – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie krakowskie (II 1846), likwidację Rzeczypospolitej Krakowskiej (XI 1846), zniesienie pańszczyzny w Galicji (IV 1848) – identyfikuje postacie: Jakuba Szeli, Ludwika Mierosławskiego – omawia przebieg i skutki</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>serwituty</i> – lokalizuje w czasie: ugodę w Jarosławcu (IV 1848), kapitulację sił polskich w Wielkopolsce (V 1848) – identyfikuje postacie: Jana Tyssowskiego, Edwarda Dembowskiego – omawia plany powstańcze przygotowywane przy współdziałaniu emisariuszy</p>	<p>– lokalizuje w czasie pacyfikację Lwowa przez Austriaków (XI 1848) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Miłosławiem (IV 1848) – identyfikuje postać Wacława Zaleskiego – wyjaśnia, dlaczego planowane na 1846 r. polskie powstanie</p>	<p>– ocenia wpływ Wiosny Ludów na kształtowanie się świadomości narodowej Polaków</p>

	do rabacji galicyjskiej – omawia skutki Wiosny Ludów w Galicji	powstania krakowskiego – przedstawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze pruskim i Galicji (wskazując na związki przyczynowo- skutkowe w ramach tego procesu)	Towarzystwa Demokratycznego Polskiego – wyjaśnia, dlaczego wystąpienia Wiosny Ludów w Poznańskiem poniosły klęskę – omawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze austriackim	narodowe w trzech zaborach miało w praktyce bardzo ograniczony zasięg – wskazuje, które spośród zmian dokonanych w XIX w. mogły przyczynić się do ukształtowania świadomości narodowej wśród polskiego chłopstwa	
--	--	---	--	---	--